

korte mededelingen

Wintersporttoerisme bedreigt dieren in Alpengebied

In het Alpengebied maakt men zich, geheel terecht, enorme zorgen over de nadelige invloed die het skitoerisme (en het wintertoerisme in het algemeen) heeft op de in het wild levende dieren in de winter.

De Schweizerische Dokumentationsstelle für Wildforschung te Zürich en de Schweizerischer Bund für Naturschutz te Bazel hebben folders en posters uitgegeven om de wintersporters in te lichten hoe zij de dieren kunnen sparen.

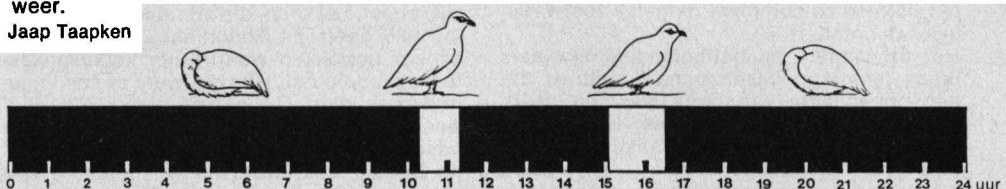
Met zijn bijdrage van ruim één miljoen wintersporttoeristen jaarlijks staat Nederland alleen al in Oostenrijk op de tweede plaats. De eerste plaats wordt ingenomen door West-Duitsland met ruim acht miljoen wintersporters.

Skiërs wordt met klem verzocht vooral geen ongebaande wegen te gaan en de gemerkte pistes en loipes niet te verlaten. Geen dieren achterna te gaan of te verschrikken, maar hen tijdig van uw aanwezigheid blijk te geven en hen zo veel mogelijk te ontwijken. Laat zo veel mogelijk sneeuwrijke plekken en ook voerplaatsen links liggen. Tracht niet op 'eigen houtje' dieren te fotograferen, maar vraag daarvan hulp en inlichtingen aan wildbeschermers.

Bij hoge sneeuw gebruikt een Ree, Edelhert of Gems in een landschap met steile wanden ongeveer zestig maal meer energie bij het verplaatsen dan op vlak land. In 'Huid en Haar' 4 (4) : 84-87 kunt u hierover meer lezen. Ook de hoenderachtigen (Korhoen, Sneeuwhoen en Auerhaan) kunnen in de winter eigenlijk niet dagelijks gestoord worden. Zij zijn slechts enkele uren per dag in de winter maanden actief. De nacht en het grootste deel van de dag brengen zij door in zelfgegraven holen in de sneeuw. Bij een buitentemperatuur van - 30° C is het op 40 cm onder de sneeuw nog maar - 18° C. Zo'n hol in de sneeuw wordt door een daarin rustende hoender zelfs tot 0° verwarmd.

Wordt een Sneeuwhoen - bijvoorbeeld door wandelaars of skiërs - gestoord dan kan het uren duren voordat de vogel weer een nieuw hol in de sneeuw graaft. Gedurende die periode verbruikt de vogel in de ijskoude buitenlucht veel warmte-energie. Bijgaande illustraties geven dit allemaal nog eens duidelijk weer.

Jaap Taapken

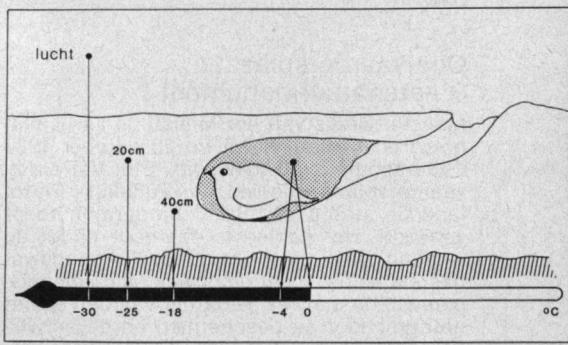
Korhoen, Sneeuwhoen en Auerhaan zijn 's winters, indien zij niet gestoord worden, slechts enkele uren per dag actief (naar A.V. Andreev 1980).

Prijs voor amateurvogelonderzoekers

In Nederland wordt op grote schaal vogelonderzoek gedaan door veelal jonge amateurs. Dit onderzoek, dat veel tijd kost en vaak onopgemerkt plaatsvindt, staat vaak op een hoog niveau, ook vergeleken met onderzoek in het buitenland. Om dit Nederlandse onderzoek te stimuleren, hebben de Nederlandse Ornithologische Unie, het Sovon en Vogelbescherming een prijs ingesteld, de Herman Klompprijs. Zaterdag 29 november werden te Ede voor de eerste maal Herman Klompprijzen uitgereikt aan drie jeugdige onderzoekers. De prijs bestaat uit een beeldje, een speciale verrekijker en een geldbedrag van f 2.500,- per bekroond onderzoek.

Een prijs werd toegekend aan Rob Bijlsma voor zijn onderzoek 'Over de broedassociatie tussen Houtduiven en Boomvalken', gepubliceerd in het tijdschrift 'Limosa'. Volgens de jury getuigt de publikatie van originaliteit ten aanzien van de vraagstelling en de uitwerking. 'Ze is tevens een voorbeeld van het op zorgvuldige en vasthoudende wijze verzamelen en het op heldere wijze uitwerken van gegevens'. De publikatie vormt een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Nederlandse amateurornithologie.

De andere Herman Klompprijs werd toegekend aan Wim Mullié en Peter Meininger, die in Egypte onderzoek deden naar de achteruitgang van stootvogels. Zij deden verslag in het rapport ICBP Technical Publication nummer 5: 'The Decline of Bird of Prey Populations in Egypt'. De jury is van mening dat de publikatie stoelt op deugdelijk onderzoek en

een belangrijke bijdrage vormt aan de internationale vogelbescherming. De prijs werd ingesteld door de drie organisaties als hommage aan de in 1985 overleden prof. dr. H. Klomp. Herman Klomp was van grote betekenis voor zowel de bescherming van vogels, het wetenschappelijk onderzoek als het veldonderzoek. Hij was voorzitter van organisaties op dit gebied. De prijs is bedoeld voor jonge veldornithologen (tot dertig jaar) die in hun vrije tijd onderzoek verrichten en hierover op heldere wijze publiceren.

Dodaarzen verdedigen hun jong tegen gevaar van onder water

Op 17 augustus 1986 zwom op het Bovenwater in Zuidelijk Flevoland in de hoek waar de Knardijk en de Oostvaardersdijk samenkomen, een paartje van de Dodaars met één puli. Regelmatig werd het jong door een van de oude vogels gevoerd, dan door de een en dan door de ander en zichtbaar steeds met kleine visjes.

Plotseling begon een van de oude vogels zonder enige waarneembare aanleiding met woeste bewegingen in een cirkel met een middellijn van enkele meters en min of meer in paniek om het jong heen te zwemmen.

Wat er aan de hand was kon ik niet zien doch vermoedelijk was er gevaar onder water, een snoek of zoiets.

Na enkele malen te zijn rondgezwommen stopte de vogel daarmee en zwom in de richting van de rietkraag. Het jong beet zich als het ware vast in de achterkant van de oude vogel en zo sleepte deze het jong de rietkraag in. De zichtbare opwinding was toen al opgehouden. Een dergelijk gedrag had ik nog nooit eerder gezien.

■ H.J. Lichtenbeld, Valparaisodreef 47, 3563 VL Utrecht.

Oostvaardersplassen Staatsnatuurmonument

Minister Braks van het Ministerie van Landbouw en Visserij heeft op 28 oktober 1986 (Staatscourant 30-10-86, no. 210) het Oostvaardersplassengebied in Zuidelijk Flevoland de status van Staatsnatuurmonument verleend. Het gebied is daardoor onder de werking van de Natuurbeschermingswet gesteld en dat biedt de bewindsman de gelegenheid de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon te beschermen en de ontwikkeling van het natuurgebied zodanig te sturen dat een zo compleet mogelijk zoetwatermoeras ontstaat.

Het bij binnen- en buitenlandse vogelaars reeds jarenlang bekende natuurgebied dat een oppervlakte van circa 5600 ha heeft, bestaat uit open water, moeras, rietvelden en wilgenbossen, terwijl daarnaast op enkele percelen milieuvriendelijke akkerbouw plaatsvindt ter ondersteuning van de natuurfunctie van het gebied.

Het gebied is van internationale betekenis als broed-, rui- en overwinteringsgebied voor veel vogelsoorten.

De mogelijkheid is aanwezig het gebied naar een voor Europese begrippen vrijwel compleet moerasesecosysteem te ontwikkelen indien óók de nadere inrichting en het beheer van de delen met en zonder kade daar verder op worden gericht.

Als basis voor deze ontwikkeling moeten dienen het verrichte, het lopende en het nog te verrichten onderzoek alsmede de daarop aansluitende inrichtingsmaatregelen.

Deze maatregelen, waaronder bijvoorbeeld de begrazing door in het wild levende paarden en Heckrunderen, worden door een Beheerscommissie Oostvaardersplassen begeleid.

Vogelleven op een gemengd landbouwbedrijf

Nu ik dit schrijf is het zondag en dan is het niet zo druk op de boerderij als op andere dagen. Want op werkdagen en in het voorjaar is het wel bijzonder druk. Dan moet er weer gepoot en gezaaid worden. Ik heb een gemengd landbouwbedrijf van vijftientwintig hectaren en dat kost veel werk. Maar ook de vogels worden hier niet verwaarloosd.

Ik ben hier al jaren bezig geweest met allerlei vogelkasten en er hangen verschillende soorten van.

De Bosuil heeft hier ook zijn woning evenals de Kerkuil. Die zit hier al vanaf 1970 en is er nog steeds. Ook in 1986 weer. In 1983 had ik op mijn boerderij twee nesten van Kerkuilen. Door het onderzoek dat hier gedaan is, kwamen wij daar achter. Het bleek een bigamiegeval te zijn, namelijk één mannetje met twee wijfjes. Het verliep eerst heel goed, doch later ging het met het tweede legsel niet zo goed, omdat de hulp van het mannetje voor de jongen ontbrak. Uit het eerste nest werden vijf jongen groot. Het tweede nest had ook vier jongen, waarvan er nog twee overbleven. Deze zeven jongen zijn groot geworden en uitgevlogen. De oude graanschuur zou in 1983 in de herfst afgebroken worden. Eerst moesten echter de jonge Kerkuilen zijn uitgevlogen en daarna kon met de werkzaamheden worden begonnen.

Een nieuwe schuur werd op de zelfde plaats gebouwd. Deze bleek pas in mei 1984 klaar te zijn. Toen was het kerkuilenpaar naar een andere kast in een andere schuur vertrokken. Ook met goed gevolg en hierin werden weer vijf jongen geboren, die zijn alle uitgevlogen. In 1985 heeft dit kerkuilenpaar de nieuwe schuur betrokken waarin vier kerkuilenkasten zijn geplaatst. Hiervan werd er één in gebruik genomen. Nu in 1986 heeft de Kerkuil weer de zelfde kast ingenomen. Een van de andere kasten werd in gebruik genomen door de Bosuil, dus twee soorten uilen in één schuur en daar ben ik dan ook erg blij mee. Op mijn bedrijf zijn nu in totaal zeshonderd

nestkasten opgehangen voor allerlei soorten vogels. Voor elk wat wils dus. Maar daar heb ik dan ook veertig jaar over gedaan.

De kasten worden goed onderhouden. Ook worden er hier zeer veel vogels geringd. Daar zijn ze dan dagen mee bezig. Daarbij worden de jongen van de Kerkuil, de Bosuil en de Torenvalk zeker niet vergeten. In 1977 is er ook een ooievaarsnest geplaatst.

Ik ben al vanaf 1 januari 1976 op uw tijdschrift geabonneerd. 'Het Vogeljaar' is het mooiste tijdschrift voor vogelliefhebbers en natuurvrienden dat men zich denken kan.

■ Johan Kleissen, Overesweg 8, 7597 KL Weerselo

Kuifleeuwerik verjaagt Torenvalk

Op 1 november 1986 's morgens om een uur of elf was op een industrieterrein in het noorden van Eindhoven te zien hoe een Kuifleeuwerik een 'biddende' Torenvalk verjoeg.

De valk was, zoals elke dag rond deze tijd, op het genoemde terrein naar prooi aan het zoeken. Daarbij is hij vaak in concurrentiestrijd met Kokmeeuwen en Roeken.

Plots steeg een Kuifleeuwerik van de bodem op en wist door voortdurend rond de valk te vliegen en luid te roepen de stootvogel van zijn jachtgebied te verdrijven.

De Torenvalk ondernam geen enkele poging om de 'lastpost' te verjagen.

Wat de reden van dit gedrag is geweest is mij onduidelijk. De Torenvalk (met twee andere soortgenoten) komen sinds jaar en dag hier foerageren en de Kuifleeuweriken hebben reeds jaren hier hun territorium. Het geschetste gedrag heb ik echter nog niet eerder kunnen waarnemen.

■ Pierre Maréchal, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven

Stichting Grasduinen gaat lokale natuurprojecten steunen

Om activiteiten en projecten te stimuleren die gericht zijn op natuur- en landschapsbescherming en de zorg voor of de bescherming van in het wild voorkomende diersoorten in Nederland, is in Rotterdam opgericht de Stichting Grasduinen.

Teneinde het werkterrein van landelijk opererende natuur- en milieu-organisaties niet te doorkruisen, zal de stichting bij voorkeur regionale en lokale projecten van regionale en lokale initiatiefnemers ondersteunen.

Dit kunnen verenigingen of werkgroepen zijn op het gebied van natuur en milieu, maar ook bijvoorbeeld wijk- en dorpsraden of andere groeperingen die projecten op dit gebied ondernemen. De start van de stichting is mogelijk geworden dank zij een financiële bijdrage van Oberon B.V. te Haarlem, uitgever van het maandblad 'Grasduinen'.

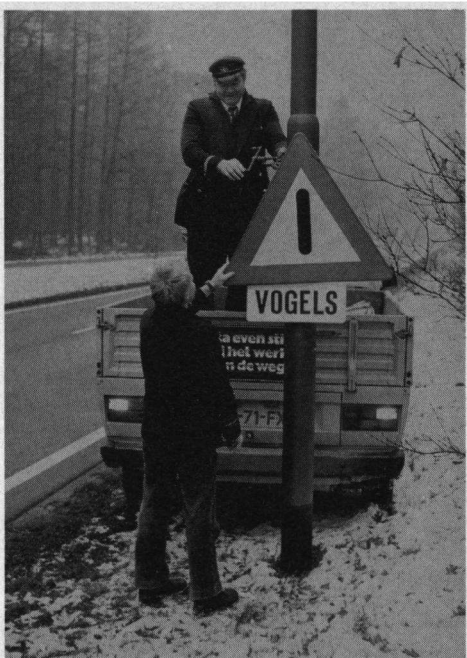
In het bestuur van de Stichting Grasduinen hebben zitting de heren F. Buissink, J.G. Kluiters, drs. C.J. Kalden, dr. D.K.J. Tommel, ir.

F.C. Prillewitz, M.J.C. Kolvoort en prof. dr. W.P. Zonderwijk.

Voor informatie over ondersteuning die de Stichting Grasduinen zou kunnen verlenen, kan men zich wenden tot het secretariaat van de Stichting Grasduinen, Ceylonpoort 5-25, postbus 6003, 2001 HA Haarlem, 023 - 304 387.

Waarschuwingsborden voor Kepen

Om de dood van duizenden Kepen te voorkomen werden midden januari 1987 op de Provinciale weg tussen Baarn en Hilversum vijf waarschuwingsborden geplaatst om automobilisten te waarschuwen voor opvliegende vogels uit de wegbermen. Dit geschiedde op verzoek van de Stichting Het Vogeljaar.

Kantonnier R. van Reenen en zijn collega D. Hovius plaatsten waarschuwingsborden langs de Provinciale weg van Baarn naar Hilversum, midden januari 1987.

Foto: Jaap Taapken.

Provinciale Waterstaat van de provincie Utrecht verleende direct alle medewerking. In de winter 1970/1971 werden op deze weg duizenden Kepen het slachtoffer van het verkeer ('Het Vogeljaar' 19 (2) : 522-523) en ook op andere plaatsen in het Gooi, evenals rond Arnhem, werden toen veel vinkachtigen onder de beukebomen doodgereden.

De combinatie van goede beukenootjesjaren en strenge winters met sneeuw lokt namelijk veel vogels onder de oude beuken langs onze wegen waar het mede door het strooien van pekkel sneeuwvrij is gebleven. Ook talloze mezensoorten en Houtduiven komen op deze sneeuwrijke wegbermen onder de beuken af.

J.T.

Brilduikers en Kleine Zwanen

Vorig jaar schreef ik onder 'Korte mededelingen' iets over gezamenlijke foerageergedrag van Brilduikers en Kokmeeuwen (Het Vogeljaar 33 (6) : 301). Geheel onbekend is het behandelde verschijnsel toch niet: ik ontving een reactie, waaruit bleek dat Gerrard in 1974 en 1975 weliswaar bij slechts enkele exemplaren van deze soorten de niet-agressieve samenwerking tijdens het voedsel zoeken had waargenomen (British Birds 68 : 295-296). Brilduikers boeien mij bovenmatig. Het is al jaren een genoegde van de markante kop van de mannetjes weer in het vizier te krijgen, zoals het dat ook is om aan de hand van de geringe, maar kenmerkende verschillen de jonge mannetjes van de wijfjes te onderscheiden.

In bijna alle wat uitvoeriger beschrijvingen trekken vooral de baltsriten van de Brilduiker de aandacht. Dat is geen wonder, want aantoonlijker beelden van deze soort zijn nauwelijks voor te stellen.

Maar het volgende over de gedragingen van deze boeiende vogel is mijns inziens ook de moeite van het mededelen waard.

In de tweede helft van november van dit jaar (1986) was er een nat, stormachtig weekend met maar een paar zonnige opklaringen. Juist op zo'n moment vond ik in het achterste deel van het Oude Robbengat (Lauwersmeer) een gering aantal Kleine Zwanen; en er waren trouwens die dag naar schatting wel 1200-1500 van deze fraaie vogels in het hele gebied neergestreken.

Het water was staalblauw, maar achter de helgele rietkraag betrekkelijk rustig. De kleuren waren scherp en helder, geaccentueerd door de zwarte wolkenmassa's in het noorden, waaruit kort tevoren de nodige regen was gevallen.

De Kleine Zwanen, zo'n tiental, waren aan het grondelen. Eerst brachten ze schommelend

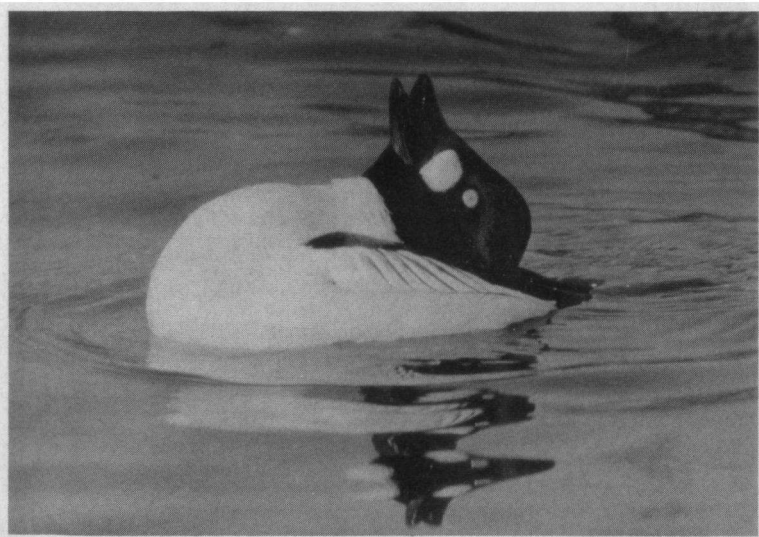
met zwaaiende poten het ondiepe water en daarmee het Fonteinkruid in beweging, zodat het gedeeltelijk los zou laten en namen daarna meteen de grondelhouding aan. Tussen de bedrijven door kwebbelden ze opgewekt, soms met vooruitgestoken halzen en de vleugels half open. Zij waren dichtbij, ongeveer veertig meter; je kunt ze goed observeren achter het dichte riet, waar je net door de hoogste pluimen heen kunt kijken.

In hun nabijheid zwommen en doken zes Brilduikers. Na een poosje werd het me duidelijk dat althans van de kant van de Brilduikers van een zekere organisatie sprake was. Als een zwaan niets deed behalve wat sociaal praten of zich poetsen door zich zelf kopjes te geven, was er geen Brilduiker vlakbij. Zodra echter een zwaan waggelend met de vlezen begon te wapperen bracht een Brilduiker zich onmiddellijk op koers en begon met gestrekte hals, de 'kin' op het water - zoals ook tijdens de balts te zien is - met grote snelheid naar de zwaan te zwemmen. Tegelijk met de grondelzwaai dook dan de Brilduiker op minder dan een meter in een snelle beweging onder, het laatst de gespreide staartpennen tonend.

Grondelen en duiken duurden ongeveer even lang, vaak twintig tot dertig seconden. Soms kwam de Brilduiker bijna tegen de zwaan aan lopen, verwijderde zich dan een beetje en wachtte op de volgende actie. Pauzeerde de zwaan langere tijd dan keek de Brilduiker letterlijk om naar een andere 'partner' en voegde zich daarbij op de al eerder beschreven manier, natuurlijk alleen als deze partner aan het grondelen was. Altijd was de verhouding zwaan : duiker 1 op 1.

Men kan aannemen dat het de Brilduikers te doen is om dierlijk voedsel dat vrijkomt tijdens het grondelen en de bewegingen die daaraan voorafgaan.

■ E. van Roon, Bosweg 12, 6704 AM Wageningen.

In bijna alle wat uitvoeriger beschrijvingen van de Brilduiker trekken vooral de baltsriten de aandacht. Krommenie, 21 februari 1986. Foto: A.C. Zwaga.

Minister Braks wijst vijf gebieden aan in kader EG-Vogelrichtlijn

Minister Ir. G. Braks (Landbouw en Visserij) heeft onlangs de eerste vijf gebieden aangewezen in het kader van de EG-Vogelrichtlijn als 'speciale beschermingszone'.

In deze gebieden zijn reeds zodanige maatregelen getroffen, dat vogelsoorten hier kunnen voortbestaan. Aanvullende maatregelen zijn dan ook niet noodzakelijk.

De vijf gebieden zijn Groote Peel, Weerribben, Mariapeel, Naardermeer en Kampina.

De Groote Peel

De Groote Peel (circa 1320 ha), een restant van een eertijds veel groter hoogveengebied, ligt op de grens van Limburg en Noord-Brabant. Het kent een grote landschappelijke afwisseling van onder meer open en droge heide-terreinen, waterplassen, struwelen en moerasige laagten met veenputten. Jaarlijks worden hier circa 150 vogelsoorten waargenomen, waarvan circa 95 soorten als broedvogel, zoals Zwarte Stern, Porseleinhoen, Blauwborst, Wespandief en Waterral. Als pleisterplaats dient het gebied voor doortrekkende Kraanvogels, terwijl in de winterperiode circa 3.000 Rietganzen de Groote Peel als overwinteringsgebied gebruiken. De Groote Peel is eigendom van de Staat (ruim 900 ha) en van de gemeente Asten (ruim 400 ha).

De Weerribben

Het gebied De Weerribben (circa 3400 ha) in de Kop van Overijssel bestaat onder meer uit uitgeveende trekgraten, trilveenrietlanden en moerasbossen. Het gebied kent een grote soortenrijkdom op botanisch en ornithologisch gebied. In De Weerribben komen circa 90 broedvogelsoorten voor, waaronder Purperreiger, Krakeend, Grauwe Gans, IJsvogel en Aalscholver. Het gebied is grotendeels eigendom van de Staat en het wordt beheerd door het Staatsbosbeheer.

De Mariapeel

De Mariapeel (circa 1060 ha) bestaat uit twee delen, het Mariaveen en het Griendtsveen, dat een geheel eigen aard heeft door de sterk gevarieerde bodemgesteldheid met karakteristieke levensgemeenschappen. Het gebied wordt gekenmerkt door een grote soortenrijkdom, zowel op botanisch als op zoölogisch gebied. In de Mariapeel komen circa 125 vogelsoorten voor, waarvan circa tachtig soorten in het gebied broeden, onder andere Roerdomp, Blauwborst, Zwarte Wouw, Rode Wouw en Zwarte Specht. Het gebied is geheel eigendom van de Staat.

Het Naardermeer

Het Naardermeer (circa 760 ha) ligt op de overgang van de hoge zandgronden van het Gool naar het (veen)polderland van West-Nederland. Het meer wordt gevoed door neerslag en kwelwater uit het Gool. Door de

aanwezigheid van begroeide plassen, rietlanden, schrale hooilanden en moerasbossen bezit het Naardermeer een grote rijkdom aan soorten, zowel op botanisch als zoölogisch gebied. In het Naardermeergebied komen circa 200 vogelsoorten voor, waarvan er 65 soorten in het gebied broeden, zoals Lepelaar, Woudaapje, Bruine Kiekendief en Baardmanetje. Het gebied is in zijn geheel eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

Kampina

Kampina (circa 1150 ha) is een restant van het halfnatuurlijke Kempense heidelandschap, met droge en vochtige heidevegetaties, akkertjes, voedselarme vennen en blauwgraslanden. Op de heide broeden onder andere Wulp, Boompieper, Roodborsttauit, Paapje, Korhoen, Zomertaling en Wintertaling. Daarnaast is het gebied van groot belang voor steltlopers, met name voor soorten als Witgatje, Bosruiter, Zwarte Ruiter en Groenpootruiter. Het gebied is ook grotendeels eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

■ Persbericht nummer 377 (7 november 1986) van de Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen van het ministerie van Landbouw en Visserij.

Tentoonstelling 'Roofvogels'

Van 6 december 1986 tot en met 26 april 1987 wordt in het Biesbosch Bezoekerscentrum, Dorpsstraat 14, 4924 BE Drimmelen een tentoonstelling gehouden waarin de stootvogels centraal staan. Aan de hand van opgezette vogels, foto's en ander materiaal wordt een overzicht gegeven van het stootvogelleven. De expositie laat zien hoe deze vogels eruit zien, hoe, waar en wanneer zij hun prooi bemachtigen en in hoeverre zij een vogelvrij verklaarde vogelsoort zijn.

De expositie is samengesteld door het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. De toegang is gratis.

Voor nadere informatie kunt u bellen: 01626 - 2991. Openingsdagen woensdag tot en met vrijdag van 10.00 uur tot 17.00 uur en zondag van 11.00 uur tot 17.00 uur. Ook inlichtingen over rondvaarten en vogelobservaties onder leiding van natuurgidsen zijn hier verkrijgbaar.

Jacht op bepaalde wildsoorten gesloten

Met ingang van 16 januari 1987 is de jacht op ganzen, eenden, Meekoeten, Watersnippen, Fazantehanen, Houtsnippen, Bunzings, Hermelijnen en Wezels verboden.

Minister Ir. G. Braks heeft hiertoe - na advies van de Jachtraad - besloten in verband met de bijzondere weersomstandigheden.

De bewindsman vertrouwt erop dat de diersoorten waarop de jacht is toegestaan slechts bij acute schadedreiging bejaagd zullen worden.

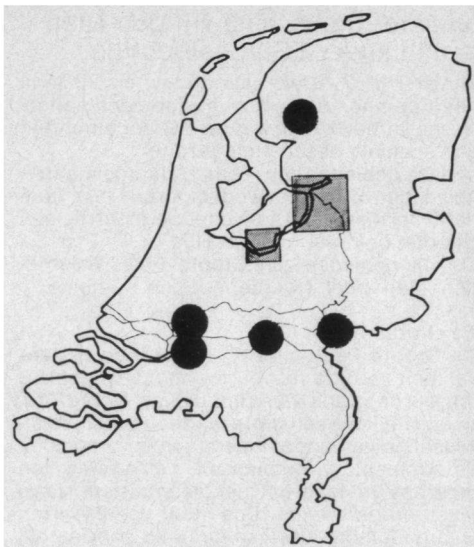
■ Persbericht nummer 11 (15 januari 1987) van het ministerie van Landbouw en Visserij.

Jacht op ganzen ontaardt in Italiaanse toestanden

De ganzenjacht is in Nederland danig uit de hand gelopen. Dat is de conclusie van Vogelbescherming, na een inspectietocht met een vliegtuig van de Rijkspolitie langs de Randmeren. Vooral bij Kampen en bij Bunschoten is er voor een gans geen doorkomen meer aan. Men heeft minister Braks van het ministerie van Landbouw en Visserij per brief verzocht aan de toestand een eind te maken. Nederland neemt internationaal gezien een belangrijke plaats in voor doortrekkende en overwinterende ganzen. Van ruim een miljoen ganzen die in Europa de winter doorbrengen, verblijft bijna de helft enige tijd binnen onze grenzen. In verband met de kwetsbaarheid draagt ons land een aanzienlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van behoud en beheer.

Er is geconstateerd dat de jachtdruk de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Oorzaken zijn: het gebruik van de levende lokvogels heeft zich sterk uitgebreid, er wordt thans op meer dagen gejaagd en op meer plaatsen en bovendien gaan financiële belangen plaatselijk een rol spelen.

Om een beeld van de huidige situatie te krijgen, is de situatie onlangs vanuit de lucht geïnspecteerd. Het beeld was verbijsterend. 'Je vraagt je af wat nu eigenlijk het verschil is met het schieten van zangvogels in het Middellandse-zeegebied. Ook hier staan de jachthutten in rijen opgesteld' aldus Siegfried Woldhek. Op de kaartjes is te zien dat er voor een gans weinig kans op ontsnapping is. Deze situatie leidt niet alleen tot verontwaardiging bij de vogelbeschermers. Ook omwonenden en plaatselijke jagers spraken hun ergenis uit over deze vorm van jacht.

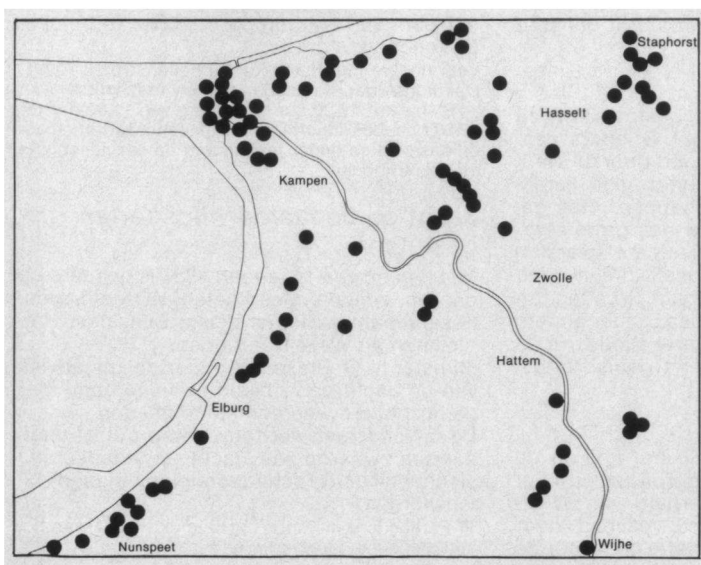

Gebieden waar intensief op ganzen wordt gejaagd.

In een brief aan minister Braks heeft Vogelbescherming enkele maanden geleden al gewezen op deze wantoestanden. Naar aanleiding van de laatste gegevens over de explosieve uitbreiding van de jacht is opnieuw aangedrongen op een oplossing. In een brief aan de minister wordt gevraagd om het instellen van rustgebieden waar niet op ganzen gejaagd mag worden. Bovendien wordt ervoor gepleit het gebruik van lokganzen te verbieden. Er moet aan de Italiaanse toestanden zo snel mogelijk een eind worden gemaakt.

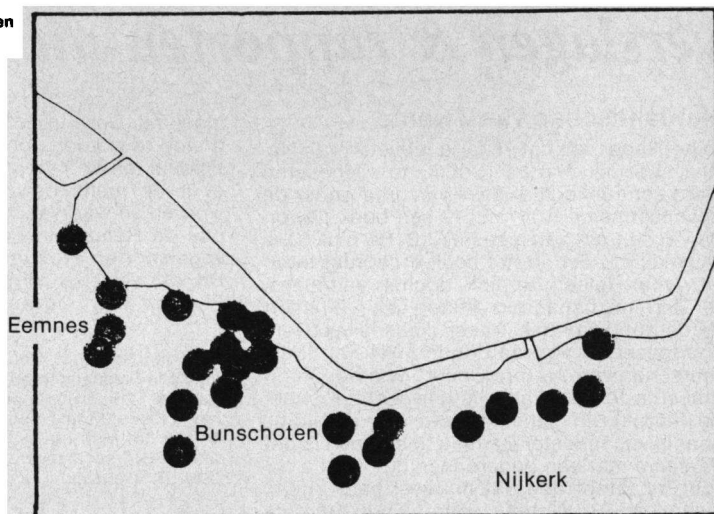
Landbouwschade

Met het bestrijden van landbouwschade heeft deze jachtvorm niets te maken. De

Jachthutten aan de randmeren en de lage landen rond de rivier de IJssel.

Jachthutten rondom Bunschoten en Nijkerk.

meeste ganzenschade doet zich voor in de maanden februari, maart, april en mei, als de jacht op ganzen gesloten is. Sterker nog, deze jacht polariseert de verhoudingen en maakt het steeds moeilijker om te komen tot een structurele opvang van de ganzen. De verplichting om de ganzen goed op te vangen moet door de overheid geregeld worden en mag niet worden afgewenteld op de schoulers van bepaalde boeren.

Gebruik lokvogels

Het gebruik van levende lokvogels heeft wat de ganzenjacht betreft pas sinds het einde van de jaren zestig sterk opgang gemaakt. Bij de jacht op eenden en ganzen is dit gebruik van levende lokkers een effectieve methode om overvliegende exemplaren aan te trekken en tot neerstrijken te bewegen. Op deze wijze kunnen de vogels binnen schootafstand van de jachthut worden gebracht en kunnen zonder al te veel inspanning hoge dodingscijfers worden bereikt. Tegenwoordig worden bij de jacht soms lokstallen van tachtig à negentig of zelfs over de honderd ganzen gebruikt. Op geschikte plaatsen is het aldus mogelijk grote aantallen ganzen te schieten. Dit kan oplopen tot honderd à tweehonderd per ochtend (in één jachtveld). Aantallen van vijfhonderd en meer per seizoen schijnen in Friesland, Overijssel en rond Bunschoten geen uitzondering te zijn en er zijn zelfs dodingscijfers van 2000-2500 en 3000 ganzen voor jachtvelden in de omgeving van respectievelijk de Fluessen en Joure bekend.

Intensiteit en commercialisatie

Dergelijke cijfers ontstaan mede door een grote intensiteit in de tijd (veel jachtdagen in het zelfde veld). Uit de Alblasserwaard wordt voor 28 jachthutten een gemiddelde bezetting van 60% gemeld, maar er zijn elders ook verscheidene plaatsen waar in december-

januari vrijwel dagelijks op ganzen wordt gejaagd. Dit is met name het geval wanneer financiële en/of commerciële belangen een rol gaan spelen. Doordat de kans op 'succes' met het gebruik van lokganzen groot is, kunnen tegen betaling gastjagers worden uitgenodigd. Het gaat daarbij om bedragen van f 100,- à f 250,- per persoon per dag. Dat de inkomsten daarbij behoorlijk kunnen oplopen blijkt uit een geval in Friesland waarbij op 52 dagen in het seizoen 1985/1986 doorgaans acht tot tien gastjagers aanwezig waren. Blijkens het aantal afgegeven logeerakten zijn daarbij in de gemeenten Kampen (1985: 489) ook veel buitenlanders betrokken, waaronder Duitsers (149), Fransen (136), Italianen (81), Amerikanen (64) en Belgen (57).

Toenemend aantal plekken

Verhoging van de jachtdruk wordt verder ook veroorzaakt door het toenemend aantal plekken waar op ganzen wordt gejaagd. Enkele voorbeelden: In Zuidwest-Friesland nam het aantal jachthutten de afgelopen jaren toe van enkele tot tientallen. Rond Bunschoten is het aantal hutten sinds 1972/1973 gestegen van nul tot zestien schiethutten. In de Alblasserwaard nam dit aantal sinds 1979/1980 toe van negen tot 28 jachthutten; in de jaren vijftig waren hier slechts drie ganzenjagers die de jacht nog middels de prijslee beoefenden. Vrijwel op alle pleisterplaatsen in ons land waar de jacht is toegestaan, wordt de jacht op deze vogels nu uitgeoefend.

Deze gecommercialiseerde vorm van ganzenjacht is ernstig ontspoord. Het is tekenend dat men soms niet meer weet wat men met al die geschoten ganzen moet doen. Men werd getipt over ganzen die dan maar begraven werden, uitgedeeld aan voorbijgangers of massaal bij de poelier eindigden (bijvoorbeeld vijfduizend bij één adres in Apeldoorn).